

متن پرسش

با سلام: جناب استاد درباره بودا سوالی که مطرح است این است که بودا خیلی خوب متوجه حقیقت عالم ماده می‌شود که عالم ماده چون عین تغییر است دل بستن به آن باعث رنج می‌شود و باید از طریق آن هشت دستور از تعلق به عالم ماده نجات یافت ولی مشکل این است که هیچ متذکر عالم غیر متغیر نمی‌شود حتی مطلب در بودیسم طوری مطرح می‌شود که روان انسان و روح او هم متغیر است و این سوال که اگر حقیقت انسان غیر از عالم ماده نباشد پس چه چیزی می‌خواهد خود را از عالم ماده نجات دهد و اگر غیر عالم ماده متغیر عالم ثابتی نباشد پس چگونه انسان می‌خواهد خود را نجات دهد. اصلاً به این سوالات هیچ پاسخی داده نمی‌شود و خیلی مشکل است باور کرد کسی در سطح بودا متوجه این حقایق نباشد یعنی یک حلقه گمشده بزرگی در تفکر منسوب به بوداست.

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: عنایت داشته باشید که جناب بودا در فرهنگ خاص خود سخن می‌گوید که ابداً آن فرهنگ، فرهنگ فلسفی که عالم را به ماده و مجرد تقسیم می‌کند، نیست. به تعبیری می‌توان گفت او از اگزستانس انسان سخن می‌گوید، شبیه چیزی که هایدگر در «دازاین» اشاره می‌کند. موفق باشید